

Niniejsze opracowanie ma na celu wyjaśnienie obowiązków nałożonych w drodze ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz ustawy o zapewnieniu dostępności cyfrowej. Obie ustawy mają służyć osobom ze szczególnymi potrzebami, **w szczególności zapewnić im równy dostęp do oferowanych przez podmioty publiczne usług, świadczeń, czy informacji.**

PORADNIK DOSTĘPNOŚĆ I DOSTĘPNOŚĆ CYFROWA

Źródło: *ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U.2019 poz. 1696; dalej również jako: ustawa o dostępności) oraz ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. 2019 poz. 848; dalej również jako: ustawa o dostępności cyfrowej).*

1. Kto jest zobowiązany do wdrożenia dostępności?

Do stosowania przepisów o zapewnieniu dostępności zobowiązane są **wszystkie podmioty sektora publicznego**. Wobec powyższego, będą to **w szczególności szpitale publiczne, urzędy, szkoły, sądy, uczelnie publiczne, a także inne podmioty, które zostały enumeratywnie wymienione w art. 3 ustawy o dostępności** (dalej jako: **podmioty publiczne**). Są to:

1. **jednostki sektora finansów publicznych**, np. uczelnie publiczne, czy samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej;
2. inne, niż określone w pkt 1, państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, np. sądy, czy urzędy;
3. inne, niż określone w pkt 1, osoby prawne, utworzone **w szczególnym celu zaspokajania potrzeb o charakterze powszechnym niemających charakteru przemysłowego ani handlowego**, jeżeli jednostki sektora finansów publicznych, pojedynczo lub wspólnie, bezpośrednio lub pośrednio przez inny podmiot:
 - a) **finansują je w ponad 50%** lub
 - b) posiadają ponad połowę udziałów albo akcji, lub
 - c) sprawują nadzór nad organem zarządzającym, lub
 - d) mają prawo do powoływania ponad połowy składu organu nadzorczego lub zarządzającego,
4. związki ww. podmiotów.

Definicja ta jednak nie jest jasna i może rodzić wątpliwości w stosunku np. do szpitali lub przychodni prywatnych, które korzystają w przeważającym wymiarze ze środków publicznych (w ramach finansowania NFZ). Bowiem, zakres podmiotów, do których stosuje się przepisy ustawy wskazany w ust. 3 art. 3 ustawy o dostępności nie jest jasny i oczywisty. **Decydujące znaczenie będzie miała realizacja przez ten podmiot potrzeb o charakterze powszechnym niemających**

Warsaw Office

2 Malachowski Square
(3rd floor)
00-066 Warsaw
P: +48 22 300 15 60
F: +48 22 300 15 64

biuro@fandk.com.pl

Lodz Office

77A/3 Gdanska Street
90-613 Lodz
P: +48 42 676 90 20
F: +48 42 678 90 25

charakteru przemysłowego ani handlowego oraz przeważające finansowanie działalności ze Skarbu Państwa (minimum 50%).

Natomiast, krąg podmiotów publicznych zobowiązanych do stosowania ustawy o zapewnieniu dostępności cyfrowej został poszerzony, w stosunku do podmiotów wskazanych w ustawie o zapewnieniu dostępności, o **organizacje pozarządowe**, których działalność koncentruje się na zadaniach z zakresu:

- **ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej** w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej,
- **działalności na rzecz osób niepełnosprawnych** oraz
- **działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym**.

Organizacjami pozarządowymi w rozumieniu ustawy o zapewnieniu dostępności cyfrowej będą na przykład **fundacje, czy stowarzyszenia, których działalność koncentruje się na wyżej wskazanych obszarach**. W języku potocznym zamiast wyrażenia „organizacja pozarządowa” używa się sformułowań takich jak, np. organizacja non-profit, czy organizacja społeczna.

Co ważne, do stosowania ustawy o zapewnieniu dostępności cyfrowej będą zobowiązane wskazane **podmioty publiczne, które posiadają strony internetowe lub aplikacje mobilne, lub zarządzają elementami stron internetowych, lub aplikacji mobilnych zamieszczonych w środowisku umożliwiającym zapewnienie dostępności cyfrowej treści**. Poprzez wyrażenie „środowisko umożliwiające zapewnienie dostępności cyfrowej treści” należy rozumieć przez to **tę część obszaru internetowego, na który dany podmiot publiczny ma bezpośredni wpływ, czyli np. samodzielnie tworzy daną stronę internetową lub aplikację mobilną**. W przypadku informacji umieszczanych przez podmiot publicznych na portalach społecznościowych, nie będzie miał on często wystarczającego wpływu na formę umieszczonej tam informacji, dlatego ustawodawca zdecydował się na ograniczenie obowiązku zapewnienia dostępności cyfrowej do środowiska, które umożliwia zapewnienie dostępności treści cyfrowej, zgodnie z art. 6 ustawy (o czym dalej).

Jeżeli masz wątpliwości czy ustawy dotyczą Twojego podmiotu – zapraszamy do kontaktu, odpowiemy na wszystkie pytania.

2. **Obowiązki podmiotów publicznych nałożone ustawą o dostępności oraz ustawą o dostępności cyfrowej**

I. **Zapewnienie dostępności w trzech obszarach**

Zgodnie z art. 1 i 2 ustawy o zapewnieniu dostępności, dostępność podmiotów publicznych ma zostać zapewniona w trzech obszarach poprzez **dostępność architektoniczną, dostępność informacyjno-komunikacyjną oraz dostępność cyfrową**. Każdy podmiot publiczny zobowiązany jest zapewnić dostępność w wymienionych obszarach w zakresie określonym przez minimalne wymagania, o których mowa w art. 6 ustawy o dostępności oraz w ustawie o dostępności cyfrowej.

Warsaw Office

2 Malachowski Square
(3rd floor)
00-066 Warsaw
P: +48 22 300 15 60
F: +48 22 300 15 64

Lodz Office

77A/3 Gdanska Street
90-613 Lodz
P: +48 42 676 90 20
F: +48 42 678 90 25

Nadto, ustawa wskazuje, że zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami ma stanowić czynnik brany pod uwagę przy planowaniu działalności. Podmioty publiczne powinny podejmować aktywne działania celem usuwania barier i zapobiegania ich powstawania. A wszystko to przez stosowanie uniwersalnego projektowania lub racjonalnych usprawnień (art. 4 ustawy o dostępności).

Dostępność architektoniczna polega przede wszystkim na zapewnieniu wolnych od barier przestrzeni komunikacyjnych. Oznacza to np., że korytarze i klatki schodowe powinny zapewniać możliwość poruszania się po nich osób z niepełnosprawnościami (np. osób korzystających z kul, lasek lub innych pomocy ortopedycznych oraz poruszających się na wózku), osób starszych, osób z wózkami dziecięcymi lub mających stałe lub przemijające problemy z poruszaniem się. Powyższe sprowadza się do zapewnienia w budynkach, np. wind, schodów, czy ciągów pieszych. Ustawa wymaga również zapewnienia wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego oraz możliwość ewakuacji lub uratowania osób ze szczególnymi potrzebami przebywających w budynku. Dodatkowo, w ramach realizacji obowiązku zapewnienia dostępności architektonicznej, konieczne będzie również zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy oraz zainstalowanie urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych (przeznaczonych dla urządzeń służących do funkcjonowania i obsługi technicznej budynku).

Dostępność informacyjno-komunikacyjna nakłada na podmioty publiczne obowiązki zapewnienia informacji o zadaniach wykonywanych przez podmiot w postaci nagrania w polskim języku migowym, informacji w tekście łatwym do czytania (ETR), czy pliku dającego się odczytać maszynowo, dzięki czemu możliwe jest udźwiękowienie podawanych informacji. Zapewnienie dostępności w tym obszarze ma służyć przede wszystkim osobom niewidomym lub słabo widzącym, niesłyszącym lub słabo słyszącym, jak również osobom dotkniętym niepełnosprawnością intelektualną. Ustawodawca wskazał również na konieczność zapewnienia zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje oraz zapewnienia instalacji urządzeń lub środków technicznych do obsługi osób słabo słyszących, np. pętli indukcyjnych, czy systemów FM. **W ustawie nałożono również na podmiot publiczny obowiązek zapewnienia, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem w formie określonej we wniosku, np. poprzez telefon, SMS lub e-mail.**

Dostępność cyfrowa została opisana w ustawie o dostępności cyfrowej oraz w załączniku do niniejszej ustawy. Zapewnienie dostępności cyfrowej ma odbywać się według czterech zasad wskazanych w załączniku do omawianej ustawy. Te zasady to:

- a) **postrzegalność** - właściwość strony internetowej lub aplikacji mobilnej umożliwiająca jej odbiór przez użytkownika za pomocą zmysłu słuchu, wzroku lub dotyku;
- b) **funkcjonalność** - właściwość strony internetowej lub aplikacji mobilnej umożliwiająca użytkownikowi skorzystanie ze wszystkich oferowanych przez nie funkcji;
- c) **zrozumiałość** - właściwość strony internetowej lub aplikacji mobilnej umożliwiająca użytkownikowi tych stron i aplikacji zrozumienie treści i sposobu ich prezentacji;

Warsaw Office

2 Malachowski Square
(3rd floor)
00-066 Warsaw
P: +48 22 300 15 60
F: +48 22 300 15 64

Lodz Office

77A/3 Gdanska Street
90-613 Lodz
P: +48 42 676 90 20
F: +48 42 678 90 25

d) kompatybilność - właściwość strony internetowej lub aplikacji mobilnej umożliwiającą tej stronie lub aplikacji współpracę z możliwie największą liczbą programów, w tym z narzędziami i programami wspomagającymi osoby z niepełnosprawnościami.

Wyżej wymienione zasady mają stanowić pomoc dla użytkowników aplikacji lub stron internetowych będących osobami ze szczególnymi potrzebami, które – dzięki przestrzeganiu zasad przez podmiot publiczny – umożliwią tym osobom równy dostęp do obszaru cyfrowego i prezentowanych w nim treści oraz uchylą lub zmniejszą ryzyko wykluczenia cyfrowego. Obowiązek zapewnienia dostępności cyfrowej uważa się za wypełniony przy stosowaniu ww. zasad lub spełnieniu wymagań określonych w pkt 9, 10 i 11 normy EN 301 549 V2.1.2., czyli rozszerzonymi wymaganiami zawartymi w Standardzie WCAG 2.1, czyli Web Content Accessibility Guidelines. Szczegółowy opis wymogów, które muszą spełniać treści umieszczane na stronach internetowych oraz w aplikacjach mobilnych zostały określone w załączniku do ustawy o dostępności cyfrowej.

Terminy wdrożenia obowiązków wynikających z ustaw

Wydarzenie	Termin	
	Dostępność	Dostępność cyfrowa
Ogłoszenie ustawy	5 września 2019 r.	8 maja 2019 r.
Wejście w życie	20 września 2019 r.	23 maja 2019 r.
Raportowanie dostępności	31 marca 2021 r. (następnie cyklicznie co 4 lata)	
Wnioski o zapewnienie dostępności i skarga na jej brak	20 września 2021 r.	
Uwzględnienie w umowach z wykonawcami obowiązku zapewnienia dostępności (np. w ramach zamówień publicznych)	6 września 2021 r.	
Wdrożenie pełnych wymogów dostępności cyfrowej – dla stron internetowych (w tym zapewnienie dostępu alternatywnego)	23 września 2020 r. (dla stron internetowych podmiotów publicznych nieopublikowanych przed dniem 23 września 2018 r. - 23 września 2019 r.)	
Wdrożenie pełnych wymogów dostępności cyfrowej – dla aplikacji mobilnych (w tym zapewnienie dostępu alternatywnego)	23 czerwca 2021 r.	
Obowiązek zatrudnienia koordynatora ds. dostępności	30 września 2020 r.	
Dostęp alternatywny traktowany jako zapewnienie dostępności		

Warsaw Office

2 Malachowski Square
(3rd floor)
00-066 Warsaw
P: +48 22 300 15 60
F: +48 22 300 15 64

biuro@fandk.com.pl

Lodz Office

77A/3 Gdanska Street
90-613 Lodz
P: +48 42 676 90 20
F: +48 42 678 90 25

	6 września 2021 r. (24 miesiące po opublikowaniu ustawy)
Możliwość złożenie wniosku o certyfikację dostępności	6 marca 2021 r.
Wejście w życie przepisów dotyczących postępowania skargowego w zakresie zapewnienia dostępności oraz możliwości nałożenia grzywny w celu przymuszenia przez Prezesa PFRON	6 września 2021 roku
Wchodzi w życie nowy obowiązek informacyjny wprowadzony do art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta	6 września 2021 roku

DOSTĘPNOŚĆ ARCHITEKTONICZNA ORAZ DOSTĘPNOŚĆ INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNA

II. Dostęp alternatywny w przypadku braku możliwości zapewnienia dostępności w minimalnym zakresie określonym w art. 6 ustawy o dostępności

W przypadku, gdyby zapewnienie niektórych obowiązków w ramach dostępności architektonicznej oraz informacyjno-komunikacyjnej nie będzie możliwe w opisanym kształcie (np. ze względu na cechy budynku, w którym znajduje się podmiot publiczny), wówczas zastosowanie znajdzie przepis o tzw. **dostępie alternatywnym** (art. 7 ustawy o dostępności). Oznacza to, że w przypadku, gdy podmiot ze względów technicznych lub prawnych nie jest w stanie zapewnić dostępności architektonicznej oraz informacyjno-komunikacyjnej we wskazanym ustawą kształcie, ma obowiązek zapewnić dostęp alternatywny. Zapewnienie dostępu alternatywnego polega na **wprowadzeniu takiej organizacji podmiotu publicznego, która umożliwi realizację potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w niezbędnym zakresie dla tych osób.**

Dla przykładu, dostęp alternatywny w przypadku dostępności architektonicznej może polegać, np. na udzieleniu wsparcia przez personel zamiast umożliwienia poruszania się z pomocą psa asystującego, a także na np. na zapewnieniu osobie ze szczególnymi potrzebami kontaktu telefonicznego, korespondencyjnego lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Zgodnie z art. 70 ustawy o dostępności jeżeli podmiot publiczny, w okresie 24 miesięcy od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy (tj. do dnia 6 września 2021 r.), nie zapewni dostępności osobie ze szczególnymi potrzebami, zapewnienie dostępu alternatywnego jest traktowane jako zapewnienie dostępności.

Warsaw Office

2 Malachowski Square
(3rd floor)
00-066 Warsaw
P: +48 22 300 15 60
F: +48 22 300 15 64

biuro@fandk.com.pl

Lodz Office

77A/3 Gdanska Street
90-613 Lodz
P: +48 42 676 90 20
F: +48 42 678 90 25

III. Obowiązek raportowania o zapewnieniu dostępności przez podmioty publiczne

Ustawa o dostępności nakłada na podmioty publiczne również **obowiązek raportowania o zapewnieniu dostępności we wskazanych wyżej obszarach**. Każdy podmiot publiczny od 2021 roku co cztery lata, najpóźniej do 31 marca danego roku, będzie zobowiązany przygotować i umieścić w BIP (a jeżeli nie ma strony podmiotowej BIP - na swojej stronie internetowej) raport z wdrażania dostępności. **Pierwsze raporty były przekazywane do dnia 31 marca 2021 r.** Wzór raportu jest udostępniony na stronie BIP Ministerstwo Funduszu i Polityki Regionalnej. Każdy podmiot publiczny będzie musiał opisać:

- w jaki sposób zapewnia dostępność określoną w art. 6 ustawy o dostępności, czyli dostępność architektoniczną, cyfrową i informacyjno-komunikacyjną oraz
- wyjaśnić, dlaczego zapewnia dostęp alternatywny, jeśli będzie stosował to rozwiązanie.

IV. Obowiązek niektórych podmiotów publicznych zatrudnienia Koordynatora ds. dostępności

W art. 14 ustawy o dostępności ujęto **obowiązek zatrudnienia Koordynatora ds. dostępności, dotyczący organów władzy publicznej, w tym organów administracji rządowej i samorządowej, organów kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądów i trybunałów**. Podmioty publiczne, które nie zostały ujęte w powyższej definicji, nie zostały zobligowane do zatrudniania osoby na stanowisku koordynatora, jednak ze względu na konieczność cyklicznego składania raportów o stanie zapewnienia dostępności oraz deklaracji dostępności strony internetowej, możliwe i zasadne jest wyznaczenie osoby, której obowiązki będą pokrywały się z wymienionymi w przepisach ustawy o dostępności.

V. Obowiązek uwzględniania warunków służących zapewnieniu dostępności w przypadku powierzania lub zlecania zadań publicznych innym podmiotom niż publiczne

W art. 4 ust. 3 ustawy o dostępności wskazano, że w przypadku zlecania lub powierzania, na podstawie umowy, realizacji zadań publicznych finansowanych z udziałem środków publicznych lub udzielania zamówień publicznych podmiotom innym niż podmioty publiczne, **podmiot publiczny jest obowiązany do określenia w treści umowy warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie tych zadań publicznych lub zamówień publicznych, z uwzględnieniem minimalnych wymagań**. Każdy podmiot publiczny, o którym mowa w art. 3 ustawy o dostępności jest zatem zobowiązany od dnia wejścia w życie przepisu, do wyraźnego wskazania w zamówieniu, że zleceniobiorca lub wykonawca ma obowiązek działać z uwzględnieniem minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności. Może to dotyczyć np. zlecania pewnych zadań organizacjom pożytku publicznego. **Od 6 września 2021 roku, zlecając zadania należy uwzględnić w umowach konieczność stosowania tych samych wymagań, które ustawa nakłada na podmioty publiczne, czyli obowiązek zapewnienia dostępności.**

Warsaw Office

2 Malachowski Square
(3rd floor)
00-066 Warsaw
P: +48 22 300 15 60
F: +48 22 300 15 64

Lodz Office

77A/3 Gdanska Street
90-613 Lodz
P: +48 42 676 90 20
F: +48 42 678 90 25

VI. Konsekwencje braku wdrożenia przepisów ustaw przez podmioty publiczne

Brak realizowania obowiązków wskazanych w ustawie o dostępności przez podmiot publiczny może mieć określone konsekwencje. Będzie się to wiązało z ryzykiem wszczęcia wobec niego postępowania skargowego przez osobę ze szczególnymi potrzebami i nawet nałożenia na niego grzywny w celu przymuszenia – zapewnienia dostępności. Taka procedura **wchodzi w życie 6 września 2021 r.** (art. 29-34 ustawy o dostępności). Postępowanie tego typu jest wszczynane na indywidualny wniosek o zapewnienie dostępności w określonym zakresie (np. usunięcie bariery w dostępności gabinetów dla osób mających trudności w poruszaniu się). Wniosek może być złożony przez osobę mającą interes faktyczny, np. pacjenta lub jego opiekuna.

Podmiot publiczny ma obowiązek zapewnić dostępność, w zakresie określonym we wniosku, bez zbędnej zwłoki, jednak nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku. Jeżeli zapewnienie dostępności, w zakresie określonym we wniosku, nie jest możliwe w tym terminie, podmiot niezwłocznie powiadamia wnioskodawcę o przyczynach opóźnienia i wskazuje nowy termin zapewnienia dostępności, nie dłuższy jednak niż 2 miesiące od dnia złożenia wniosku.

Jednak w przypadkach uzasadnionych wyjątkowymi okolicznościami, gdy zapewnienie dostępności w zakresie określonym we wniosku o zapewnienie dostępności jest niemożliwe lub znacznie utrudnione, np. ze względów technicznych lub prawnych, podmiot publiczny niezwłocznie zawiadamia wnioskodawcę o braku możliwości zapewnienia dostępności, co nie zwalnia podmiotu publicznego z obowiązku zapewnienia dostępu alternatywnego (zgodnie z art. 7 ustawy o zapewnieniu dostępności). Dostęp alternatywny może polegać np. na zapewnieniu osobie ze szczególnymi potrzebami wsparcia innej osoby lub zapewnieniu wsparcia technicznego, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.

Jeżeli dostępność objęta wnioskiem nie będzie zapewniona przez podmiot publiczny we wskazanych terminach lub podmiot publiczny nie zapewnił dostępności, nie powołując się na szczególne okoliczności, wnioskodawca może złożyć skargę na brak dostępności do prezesa zarządu PFRON.

Na skutek skargi, organ może nakazać podmiotowi publicznemu zapewnienie skarżącemu dostępności w określonym terminie. **Co istotne, jest to postępowanie jednoinstancyjne. W razie braku realizacji zobowiązania w określonym terminie, organ może nałożyć na podmiot publiczny grzywnę w celu przymuszenia.**

Wdrożenie procedur pozwalających na realizowanie obowiązków wynikających z ustawy należy zatem uznać za konieczne. Zapewnienie dostępności w wymaganych obszarach jest również kontrolowane przez prezesa zarządu PFRON (w zakresie dostępności architektonicznej i informacyjno-komunikacyjnej) oraz ministra właściwego ds. cyfryzacji.

3. Ustawa o dostępności a podmioty prywatne

Pomimo że stosowanie ustawy o dostępności stanowi obowiązek jedynie podmiotów publicznych, możliwe i uzasadnione jest również stosowanie przepisów ustawy przez podmioty prywatne. **Należy bowiem wskazać, iż zgodnie z art. 5 ust. 1 przedsiębiorcy oraz organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie dążą w prowadzonej działalności do zapewnienia dostępności.** Należy również pamiętać, że w przypadku gdy podmiot prywatny realizuje na podstawie umowy

Warsaw Office

2 Malachowski Square
(3rd floor)
00-066 Warsaw
P: +48 22 300 15 60
F: +48 22 300 15 64

Lodz Office

77A/3 Gdanska Street
90-613 Lodz
P: +48 42 676 90 20
F: +48 42 678 90 25

zawartej z podmiotem publicznym zadanie finansowe ze środków publicznych, jest obowiązany do zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie określonym w umowie. **Nadto, podmioty prywatne są uprawnione do starania się o tzw. certyfikację dostępności, który stanowi potwierdzenie zapewnienia dostępności przez wymienione wyżej podmioty.**

4. Certyfikacja dostępności w przypadku podmiotów prywatnych oraz korzyści z niej płynące

Uzyskanie certyfikacji dostępności jest możliwe po spełnieniu minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6 ustawy o dostępności przez podmiot prywatny oraz po dokonaniu opłaty uzależnionej od liczby obiektów, w których świadczone są usługi. Certyfikacji podmiotu dokonuje się na wniosek złożony do podmiotu właściwego dla dokonania certyfikacji na urzędowym formularzu drogą papierową lub elektroniczną. **Certyfikacja jest dokonywana na podstawie umowy podmiotu ubiegającego się o certyfikat z podmiotem dokonującym certyfikacji. W czasie trwania umowy możliwe jest dokonywanie kontroli zapewnienia dostępności przez podmiot, pod rygorem cofnięcia certyfikatu przez podmiot, który go wydał.** Ze względu na fakt, iż certyfikacji dokonuje się na podstawie umowy, należy stwierdzić, że wszelkie spory związane ze spełnianiem jej warunków, powinny być rozstrzygane przez sądy powszechne.

Certyfikacja dostępności, oprócz obowiązku w postaci zapewnienia minimalnych wymagań dostępności, niesie za sobą również wartość dodaną. **Po pierwsze, zapewnienie dostępności powoduje większy komfort klientów lub świadczeniobiorców, który z kolei może spowodować powiększenie otrzymywanych zysków ze względu na poszerzenie osób zainteresowanych usługami lub świadczeniami.** Certyfikat uzyskany przez podmiot prywatny będzie potwierdzeniem, że firma jest przyjazna i dostępna. Jeśli prywatna placówka medyczna, hotel, czy prywatna uczelnia będą posiadały certyfikat dostępności, z pewnością będą bardziej atrakcyjne dla wszystkich, nie tylko dla osób ze szczególnymi potrzebami. **Po drugie, podmioty prywatne będące pracodawcami zatrudniającymi co najmniej 25 pracowników mają możliwość obniżenia wpłat na PFRON o 5% pod warunkiem posiadania certyfikatu dostępności, o czym mowa w art. 21 ust. 1a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.** Po trzecie, posiadanie certyfikatu może oznaczać przyznanie instytucji dodatkowych punktów w ramach ubiegania się o różnego rodzaju dotacje, programy państwowe, przetargi. Niewątpliwie zatem certyfikacja dostępności może przynieść wiele korzyści zarówno społecznych, jak i finansowych.

VII. Nowy obowiązek informacyjny wprowadzony do art. 12 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta

Należy podkreślić, że ustawa o dostępności wprowadza również od 6 września 2021 r. do ustawy z 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta **nowy wymiar prawa pacjenta do informacji.** W art. 12 dodano ustęp drugi, który przyznaje dodatkowe prawo pacjentom ze szczególnymi potrzebami. Taki pacjent będzie miał **prawo do otrzymania informacji m. in. na temat swojego stanu zdrowia** (to jest informacji, o których mowa w art. 11 ust. 1 i art. 9-11 ustawy o prawach pacjenta) w zrozumiałym dla niego sposób, przede wszystkim z wykorzystaniem środków

Warsaw Office

2 Malachowski Square
(3rd floor)
00-066 Warsaw
P: +48 22 300 15 60
F: +48 22 300 15 64

Lodz Office

77A/3 Gdanska Street
90-613 Lodz
P: +48 42 676 90 20
F: +48 42 678 90 25

wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 ust. 5 ustawy z 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się, czyli np. za pomocą poczty elektronicznej, wiadomości SMS, MMS, komunikatorów internetowych, faksu.

Co istotne, prawo pacjenta, a w konsekwencji obowiązek podmiotów, **dotyczy wszystkich podmiotów udzielających świadczeń zdrowotnych, a nie tylko podmiotów publicznych**. Może to rodzić **obowiązek wprowadzenia odpowiednich procedur** wdrażających np. zgodną z RODO komunikację z pacjentem za pośrednictwem smsów czy komunikatorów internetowych oraz konsekwencje wszczęcia postępowania przez Rzecznika Praw Pacjenta w przypadku braku wszczęcia określonej procedury.

DOSTĘPNOŚĆ CYFROWA

5. Obowiązki podmiotów publicznych nałożone ustawą o dostępności cyfrowej - co oznacza, że strona internetowa lub aplikacja mobilna jest dostępna? Jakie elementy i funkcje stron internetowych lub aplikacji mobilnych muszą być dostępne cyfrowo?

Strona internetowa lub aplikacja mobilna podmiotu publicznego ma dostępny charakter, gdy spełnia cztery wyżej wymienione zasady. Przede wszystkim musi być czytelna lub słyszalna dla użytkownika ze szczególnymi potrzebami. Tekst umieszczony na stronie powinien być widoczny, co uzyskuje się odpowiednio dobraną czcionką tekstu oraz doбором koloru, który umożliwia właściwe odczytanie treści. Strona internetowa lub aplikacja powinna być nie tylko odpowiednio widoczna, ale również słyszalna poprzez możliwość odtworzenia testu umieszczonego na stronie lub w aplikacji. W przypadku treści multimedialnych, np. plików wideo powinny być one opatrzone napisami (gdy nagranie nie odbywa się „na żywo”). Podmiot publiczny powinien również zapewnić dostępność osobom chorym, np. na epilepsję, dostosowując częstotliwość błysków oraz wartości progowych. Inne warunki zapewnienia dostępności zostały szczegółowo opisane w załączniku do ustawy o dostępności cyfrowej.

Ustawa o dostępności cyfrowej wymienia szereg elementów, informacji zawartych na stronach www, które powinny spełniać warunki dostępności cyfrowej. Zostały one wymienione w art. 8 ust. 2 ustawy i są to:

- a) strony podmiotowe Biuletynu Informacji Publicznej;
- b) elementy i funkcje strony internetowej lub aplikacji mobilnej w postaci:
 - danych teleadresowych podmiotu publicznego oraz linku do strony podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej podmiotu publicznego, jeżeli na podstawie odrębnych przepisów podmiot publiczny jest obowiązany do jej prowadzenia,
 - narzędzi służących do kontaktu z podmiotem publicznym,
 - nawigacji,
 - deklaracji dostępności strony internetowej lub aplikacji mobilnej podmiotu publicznego, zwanej dalej "deklaracją dostępności",
 - informacji dotyczących sytuacji kryzysowej oraz innych informacji związanych z bezpieczeństwem publicznym, publikowanych przez podmiot publiczny,

Warsaw Office

2 Malachowski Square
(3rd floor)
00-066 Warsaw
P: +48 22 300 15 60
F: +48 22 300 15 64

Lodz Office

77A/3 Gdanska Street
90-613 Lodz
P: +48 42 676 90 20
F: +48 42 678 90 25

- dokumentów urzędowych oraz wzorów umów lub wzorów innych dokumentów przeznaczonych do zaciągania zobowiązań cywilnoprawnych.

UWAGA: podmiot publiczny, oprócz podmiotów publicznych niebędących organizacjami pozarządowymi (wskazanymi w art. 2 pkt 1-4 ustawy o dostępności cyfrowej), których celem jest prowadzenie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych lub osób starszych, może nie zapewniać dostępności cyfrowej strony internetowej lub aplikacji mobilnej, jeżeli wiązałoby się to z poniesieniem nadmiernych kosztów. Pojęcie „nadmiernych kosztów” jest pojęciem względnym i powinno być każdorazowo rozpatrywanym indywidualnie w stosunku do danej organizacji pozarządowej.

6. Deklaracja dostępności – czym jest i jakie wymogi musi spełniać?

W najprostszym ujęciu **deklaracja dostępności jest dokumentem z informacją o dostępności strony internetowej lub aplikacji mobilnej prowadzonej lub zarządzanej przez podmiot publiczny, którego wzór został opublikowany przez Ministerstwo Cyfryzacji.** Podmiot publiczny powinien umieścić link do deklaracji dostępności w taki sposób, aby użytkownik strony internetowej mógł mieć do niego dostęp podczas nawigacji po stronie internetowej albo w miejscu, z którego pobierana jest aplikacja mobilna. Art. 10 ustawy o dostępności cyfrowej określa szczegółowo jakie elementy deklaracja winna zawierać.

UWAGA: Podmiot publiczny jest zobowiązany do dokonania przeglądu i aktualizacji deklaracji dostępności do 31 marca każdego roku oraz niezwłocznie w każdym przypadku, gdy strona internetowa lub aplikacja mobilna podlega zmianom mogącym mieć wpływ na jej dostępność cyfrową. Obowiązek umieszczenia pierwszej deklaracji dostępności jest powiązany z dniem wejścia w życie obowiązków ustawy, zgodnie z ww. harmonogramem, w zależności od tego czy dotyczy on strony internetowej czy aplikacji mobilnej.

7. Czy podmiot publiczny jest bezwzględnie zobowiązany do zapewnienia dostępności cyfrowej? Czy w ustawie o dostępności cyfrowej wskazano jakieś wyłączenia?

Ustawa zawiera wyłączenia zarówno tzw. podmiotowe, jak i przedmiotowe od stosowania jej przepisów. Wyłączenie podmiotowe dotyczy dostawców usług medialnych (o których mowa w art. 1a ustawy o radiofonii i telewizji). **Wyłączeń przedmiotowych jest natomiast znacznie więcej, a jednym z nich jest przypadek braku posiadania praw do modyfikowania treści udostępnionych na stronie www lub aplikacji mobilnej – gdy podmiot publiczny nie wytworzył danej treści lub ich nie nabył albo dostosowanie do wymagań dostępności cyfrowej wymaga modyfikacji, do której podmiot publiczny nie jest uprawniony.** Inne wyłączenia występują w przypadku, gdy multimedia:

- są nadawane na żywo,
- zostały opublikowane przed dniem 23 września 2020 roku,
- są prezentowane w intranecie lub ekstranecie, opublikowane przed dniem 23 września 2019 r. i niepoddawane od tego czasu przebudowom i zmianom polegającym w szczególności na zmianie wyglądu lub struktury prezentowanych informacji albo zmianie sposobu publikowania informacji;

Warsaw Office

2 Malachowski Square
(3rd floor)
00-066 Warsaw
P: +48 22 300 15 60
F: +48 22 300 15 64

Lodz Office

77A/3 Gdanska Street
90-613 Lodz
P: +48 42 676 90 20
F: +48 42 678 90 25

- są treści prezentujących dzieła sztuki i zabytki w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, gdy wiąże się to z ryzykiem utraty autentyczności powielanego elementu lub nie jest możliwe z przyczyn technicznych lub wiąże się z poniesieniem nadmiernych kosztów.

Inne niż wskazane w niniejszym opracowaniu wyłączenia zostały enumeratywnie wymienione w art. 3 ust. 2 ustawy o dostępności cyfrowej. Wyłączenia wskazane powyżej mają charakter przykładowy.

8. **Co w przypadku, gdy podmiot publiczny udostępnia treści na stronie www lub aplikacji mobilnej innej niż własna (np. w social mediach)?**

To istotne i ciekawe pytanie z punktu widzenia praktycznego. Zdarza się bowiem, że podmiot publiczny udostępnia treści na tzw. social mediach, czy innych stronach internetowych lub aplikacjach, które do niego nie należą, a zatem podmiot ten nie ma wpływu na sposób publikowania danych treści. Zdarza się, że przez fakt, że podmiot publiczny nie jest właścicielem witryny, nie ma możliwości edytowania treści dla zapewnienia dostępności cyfrowej. Wówczas **podmiot ten**, zgodnie z art. 6 ustawy o dostępności cyfrowej **jest zobowiązany do opublikowania tych samych informacji na wybranej spośród posiadanych przez siebie stron internetowych lub aplikacji mobilnych w sposób dostępny cyfrowo, jeżeli treści udostępnione na innych stronach lub w innych aplikacjach nie spełniają wymagań dostępności cyfrowej. Jeżeli jednak informacje umieszczone na innych stronach lub w aplikacjach spełniają ww. wymogi, tego rodzaju działanie nie jest konieczne** (art. 6 ustawy o dostępności cyfrowej).

9. **Dostęp alternatywny cyfrowy – czy istnieje możliwość jego zastosowania? W jaki sposób go zapewnić?**

Podobnie jak w przypadku ustawy o dostępności, ustawa o dostępności cyfrowej daje możliwość zapewnienia przez podmiot publiczny dostępu alternatywnego w przypadku **gdy podmiot nie jest w stanie zapewnić dostępności cyfrowej elementu strony internetowej lub aplikacji mobilnej.** Jest to jedyna przyczyna stosowania dostępu alternatywnego zamiast dostępności cyfrowej określonej przepisami ustawy. Ustawa wskazuje również, że alternatywny sposób dostępu polega w szczególności na zapewnieniu:

- kontaktu telefonicznego,
- kontaktu korespondencyjnego za pomocą środków komunikacji elektronicznej, np. formularz kontaktowy umieszczony na stronie internetowej lub w aplikacji lub wiadomość e-mail,

lub

- tłumacza języka migowego,
- tłumacza-przewodnika

jeżeli podmiot publiczny udostępnia taką możliwość.

10. **Brak zapewnienia dostępności cyfrowej – jakie konsekwencje może ponieść podmiot publiczny?**

Podmiot publiczny, który nie zapewnia dostępności cyfrowej narażony jest na nałożenie kary pieniężnej w drodze decyzji administracyjnej. Zgodnie z art. 19 ustawy o dostępności cyfrowej, karze pieniężnej podlega podmiot publiczny, który:

- 1) w sposób nieuzasadniony i uporczywy (jeżeli brak dostępności został stwierdzony w trzech kolejnych monitorowaniach wykonanych przez Ministra ds. informatyzacji oraz w przypadku stwierdzenia rosnącej liczby wnoszonych skarg) nie zapewnia dostępności cyfrowej strony internetowej lub aplikacji mobilnej;
- 2) nie sporządza i nie publikuje deklaracji dostępności albo nie zawiera w deklaracji dostępności elementów wskazanych w art. 10 ust. 3-5 ustawy o dostępności cyfrowej wykazanego w dwóch kolejnych monitorowaniach wykonanych przez Ministra ds. informatyzacji;
- 3) nie zapewnia dostępności cyfrowej strony podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej oraz elementów i funkcji strony internetowej lub aplikacji mobilnej, o których mowa w art. 8 ust. 2 pkt 2 ustawy o dostępności cyfrowej (omówione w niniejszym opracowaniu) w przypadku stwierdzenia powyższych braków w dwóch kolejnych monitorowaniach wykonanych przez Ministra ds. informatyzacji.

Zgodnie z art. 19 ust. 5 ustawy o dostępności cyfrowej wysokość kary pieniężnej wynosi, gdy naruszenie dotyczy nieprawidłowości wykrytych w monitorowaniach, o których mowa w:

- a) w pkt 1 – do 10.000,00 zł,
- b) w pkt 2 i 3 – do 5.000,00 zł.

Możliwość nałożenia kary pieniężnej jest powiązane z monitorowaniem zapewnienia dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych, wykonywanym przez Ministra ds. informatyzacji raz do roku, zgodnie z art. 12 ustawy o dostępności cyfrowej.

11. Żądanie zapewnienia dostępności cyfrowej oraz skarga w przypadku odmowy zapewnienia dostępności

Każda osoba ma prawo do wystąpienia do podmiotu publicznego z żądaniem zapewnienia dostępności cyfrowej wskazanej strony internetowej, aplikacji lub ich elementów albo o zapewnienie dostępu alternatywnego. Podmiot publiczny jest wówczas zobowiązany do zapewnienia dostępności w żądanym zakresie bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 7 dni od dnia wystąpienia z żądaniem, a w przypadku gdy zachowanie niniejszego terminu nie jest możliwe, podmiot jest zobowiązany do powiadomienia osoby występującej z żądaniem o przyczynach opóźnienia oraz wskazania terminu, w którym dostęp cyfrowy zostanie zapewniony. Wskazany termin nie może być jednak dłuższy niż 2 miesiące od dnia wystąpienia z żądaniem. Istotnym jest, iż **podmiot publiczny może odmówić zapewnienia dostępności cyfrowej elementu strony internetowej lub aplikacji mobilnej, jeżeli wiązałoby się to z ryzykiem naruszenia integralności lub wiarygodności przekazywanych informacji**. W przypadku braku możliwości zapewnienia dostępności cyfrowej zgodnie z żądaniem podmiot publiczny jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia osoby występującej z żądaniem o przyczynach braku możliwości zapewnienia dostępności cyfrowej

Warsaw Office

2 Malachowski Square
(3rd floor)
00-066 Warsaw
P: +48 22 300 15 60
F: +48 22 300 15 64

Lodz Office

77A/3 Gdanska Street
90-613 Lodz
P: +48 42 676 90 20
F: +48 42 678 90 25

wskazanego elementu i wskazania alternatywnego sposobu dostępu do tego elementu. **W przypadku ww. odmowy osoba, której żądanie nie zostało spełnione, a także w przypadku gdy osoba odmówiła dostępu w zaproponowany sposób alternatywny, jest ona uprawniona do złożenia skargi w sprawie zapewnienia dostępności cyfrowej strony internetowej, aplikacji mobilnej lub elementu strony internetowej, lub aplikacji mobilnej do podmiotu publicznego.** Do ww. skarg stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

12. **Podsumowanie**

Konieczność wdrożenia ustaw o dostępności oraz dostępności cyfrowej w 2021 roku będzie stanowiło wyzwanie dla podmiotów publicznych, ale otworzy również wiele możliwości dla podmiotów prywatnych. Wdrożenie przepisów o dostępności nie będzie należało do łatwych, jednak jej zapewnienie jest konieczne dla podmiotów sektora publicznego oraz pożądane dla podmiotów prywatnych. Co więcej, utworzone zostały programy rządowe mające na celu zwiększenie dostępności podmiotów i możliwe będzie ubieganie się o dofinansowania na prace związane z zapewnieniem dostępności. Zapewnienie dostępności w trzech obszarach oraz spełnienie szeregu innych obowiązków wynikających z ustaw z pewnością będzie wymagało posiadania wiedzy specjalistycznej, w tym również znajomości przepisów prawa. Ze względu na powyższe, w przypadku wątpliwości lub pytań, które mogą się pojawić po zapoznaniu się z treścią ustaw, Kancelaria oferuje swoją pomoc w ich wyjaśnieniu. Uważamy, że zapewnienie dostępności i dostępności cyfrowej przez podmioty publiczne oraz prywatne ułatwi funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami w tych podmiotach oraz wpłynie pozytywnie na ich postrzeganie przez grupy społeczne ze szczególnymi potrzebami, ale również wpłynie na wizerunek podmiotów, które uzyskają charakter dostępnych.

Autorzy:

Adw. dr Ewelina Tylińska

Izabela Jahl

Warsaw Office

2 Malachowski Square
(3rd floor)

00-066 Warsaw

P: +48 22 300 15 60

F: +48 22 300 15 64

biuro@fandk.com.pl

Lodz Office

77A/3 Gdanska Street

90-613 Lodz

P: +48 42 676 90 20

F: +48 42 678 90 25